

різноманітні сучасні технології, які дозволяють мінімізувати ризики, знижувати витрати та підвищувати надійність ланцюгів постачань.

Глобальні геополітичні напруження залишаються серйозним ризиком і значною мірою впливають на міжнародні перевезення вантажів, особливо на тлі війни в Україні та збоїв у глобальній торгівлі. Саме тому логістичні компанії повинні бути готові до адаптації, а також до розробки стратегій управління ризиками.

За допомогою інноваційних технологій компанії можуть краще управляти ризиками, прогнозувати потреби ринку та оптимізувати робочі процеси, забезпечуючи стійке зростання і конкурентоспроможність у швидко змінному світі [8].

Таким чином, інтеграція новітніх технологічних рішень є ключовим фактором для успішної адаптації до глобальних логістичних викликів і трендів.

Список використаних джерел

1. Бедрій Я. І. Військова логістика : навч. посіб. / Я. І. Бедрій, Є. Тарнавський. — Херсон : Олді-Плюс, 2020.
2. Гринів Н. Т., Равліковська А. А. Перебудова логістики в умовах воєнного стану в Україні. Академічні візії, №13, 2022.
3. Доктрина «Об'єднана логістика» (ВКП 4-00(01)). — К. : Головне управління логістики ГШ ЗСУ, 2020. — 84 с.
4. Збірник наукових праць Національного університету оборони України. — К. : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2023. — (Розділ «Проблеми логістичного забезпечення сил оборони»).
5. Зрибнєва І. П. Виклики логістики в умовах війни / І. П. Зрибнєва // Економіка та суспільство. — 2022. — № 41. — URL: economyandsociety.in.ua.
6. Пашенко Ю. Є. Напрями розвитку військової логістики в сучасних умовах / Ю. Є. Пашенко, Ю. С. Скрипник // Економіка та суспільство. — 2023. — № 50. — URL: economyandsociety.in.ua (дата звернення: 04.05.2026). — DOI: doi.org.
7. Стратегія воєнної безпеки України. Затверджена Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021 (з урахуванням змін 2022–2024 рр. щодо міжнародної технічної допомоги).
8. Чухлатий А. В. Аналіз об'єктів логістичної інфраструктури в системі логістичного забезпечення частин (підрозділів) Національної гвардії України / А. В. Чухлатий // Ефективна економіка. — 2022. — № 2. — URL: payka.com.ua.

УДК: 336.2

SHECONOMY: НОВА АРХІТЕКТУРА ЕКОНОМІКИ ЧЕРЕЗ ЖІНОЧЕ ЛІДЕРСТВО

Віктор Здір

Victor19831111@ukr.net

*завідувач кафедри бізнес-економіки та маркетингу, канд. екон. наук
Черкаський державний фаховий бізнес-коледж, м. Черкаси, Україна*

Термін «Sheconomy» (She-conomy, SHEconomy) охоплює економічну систему, в якій зростаюча кількість жінок із вищою освітою виходить на ринок праці на більш кваліфікованих рівнях і бере активнішу участь у господарській діяльності. Це закономірно призводить до підвищення купівельної спроможності жінок, що чинить мегатрендовий вплив на бізнес, економічне суспільство та врешті-решт – на весь світ.

Для України це явище має особливе значення в контексті повномасштабного військового вторгнення росії, яке розпочалося в лютому 2022 року. Мобілізація значної

частини чоловічого населення, масове вимушене переміщення та реструктуризація економіки створили принципово нові умови для зростання ролі жінок в економічному житті країни. Три роки поспіль – з 2023 по 2025 – стали роками безпрецедентного зростання жіночого підприємництва та трансформації ринку праці.

За визначенням Frost & Sullivan [1; 3], Sheconomy є більшим, ніж просто черговий ринковий тренд. Це потужна сила, яка безпосередньо адресує нерівності, з якими жінки стикалися вдома, в суспільстві та на робочих місцях протягом поколінь. Подвійна природа Sheconomy – жінки як ринок і жінки як особистості – робить цю концепцію унікальним об'єктом міждисциплінарного дослідження [4].

У звіті Boston Consulting Group (BCG) за 2009 рік, опублікованому в Harvard Business Review, зазначається, що жінки контролюють 20 трильйонів доларів світових споживчих витрат. У 2019 році Morgan Stanley Research [2; 4] у своєму звіті «Зростання економіки ШЕ» дійшла висновку, що зростання кількості жінок у розквіті сил дедалі більше впливатиме на ринок праці та створюватиме нові рушійні сили споживання.

Сьогодні провідні аналітики оцінюють, що:

- Жінки контролюють або впливають на 85% світових споживчих витрат;
- Їхня сукупна купівельна спроможність досягла 31,7 трильйонів доларів;
- До 2028 року жінки будуть відповідальні за 75% усіх дискреційних витрат – на харчування поза домом, хобі, подорожі та засоби особистої гігієни [5].

У Китаї близько 400 мільйонів жінок-споживачів у віці від 20 до 60 років здійснюють річний обсяг витрат, що дорівнює \$1,4 трлн – це третій за розміром споживчий ринок у світі, порівнянний із сукупними роздрібними ринками Німеччини, Франції та Великої Британії [11].

З точки зору інституційної економіки, Sheconomy – це складне соціально-економічне явище, що породжується змінами формальних та неформальних інституцій у сфері гендерних відносин. Згідно з неоінституційним підходом, інституції – це «правила гри в суспільстві», що визначають стимули та можливості для людської взаємодії.

Трансформація гендерних інститутів – правових норм, соціальних очікувань, освітніх стандартів та організаційних практик – безпосередньо визначає масштаби та темпи розгортання Sheconomy.

В інституційному вимірі, Sheconomy також слід розглядати крізь призму транзакційних витрат та інформаційної асиметрії. Традиційно бізнес та маркетинг були орієнтовані переважно на чоловіків або створювали хибний образ споживача-жінки. Компанії, які не визнавали цю асиметрію, зазнавали конкурентних втрат.

Класичним прикладом є американська мережа Home Depot: компанія ігнорувала жіночу аудиторію та втратила частку ринку на користь свого конкурента Lowe's, який врахував ключовий факт, що жінки ініціюють 80% проєктів з благоустрою житла та витрачають у таких магазинах на 50% більше, ніж чоловіки [8].

Поточні дослідження виявляють кілька взаємопов'язаних мегатрендів, які прискорюють глобальний розвиток економіки [10].

1. Вища освіта жінок. Більше жінок, ніж будь-коли раніше, здобувають вищу освіту. У більшості розвинених країн жінки вже переважають чоловіків за часткою випускників бакалаврату. Це призводить до вищих стартових позицій на ринку праці, конкурентних доходів та більш обґрунтованих споживчих рішень.

2. Зростання заробітної плати та фінансової незалежності. За даними Ernst & Young [6], жінки у всьому світі зараз заробляють 13 трильйонів доларів на рік, а прогнози передбачають 18 трильйонів доларів протягом наступних п'яти років.

Жінки є основними годувальниками або заробляють нарівні з чоловіками приблизно у половині шлюбів у США. Прогнозується, що жінки контролюватимуть більшу частину з 84 трильйонів доларів у найбільшому міжпоколінному переміщенні багатства в історії людства протягом наступних двох десятиліть.

3. Технологічне розширення можливостей. Цифрові платформи, онлайн-банкінг та інвестиційні додатки значно знизили бар'єри для участі жінок у фінансовому секторі.

Соціальні мережі перетворили жінок на впливових лідерів думок та законодавців споживчих трендів. Жінки використовують ці платформи для обміну відгуками, порадами та рекомендаціями, формуючи рішення про покупки у своїх мережах.

4. Свідоме споживання та соціальна відповідальність. Жінки є основними рушійними силами свідомого споживацтва. Саме вони більш схильні цікавитися корпоративною соціальною відповідальністю, екологічними стандартами виробництва та етичними ланцюгами поставок. Це зобов'язує компанії адаптувати свої бізнес-моделі до цих ціннісних пріоритетів.

5. Ефект прискорення пандемії та війни. Пандемія COVID-19 та, в конкретному контексті України, повномасштабне вторгнення 2022 року стали мимовільними каталізаторами шекономії. Ці кризи спричинили хвилю жіночого підприємництва: жінки масово запускали власний бізнес у пошуках фінансової стабільності, допомагаючи собі, своїм сім'ям та цілим громадам.

Одним із найбільш показових показників розвитку Sheconomy в Україні є динаміка реєстрацій фізичних осіб-підприємців (ІП). За даними UC.Market [5] та Єдиного державного реєстру юридичних осіб та ІП [9], вже три роки поспіль фіксується стійка тенденція домінування жінок серед нових підприємців.

Якщо до початку повномасштабної агресії частка жінок серед нових ІП не перевищувала 51%, то у 2023 році цей показник досяг 57%, у 2024 році – 61%, і залишався на рівні 61% протягом усього 2025 року. Вперше в українській підприємницькій практиці зафіксовано стійке домінування жінок серед нових суб'єктів малого бізнесу [5].

Дослідження GRC Labor Market Barometer [8] показало що в 2025 році: 22% роботодавців визнають, що жінки зазвичай готові працювати за меншу оплату. Найчастіше жінки погоджуються платити на 11–20% менше за той самий обсяг роботи, що відтворює структурний гендерний розрив.

З огляду на дослідження, доцільно виділити ключові можливості в розвитку сучасної економіки:

1. Військова реструктуризація економіки відкрила для жінок раніше закриті сектори – оборонно-промисловий комплекс, логістика, безпека та захист. Якщо ці сектори залишаться відкритими для жінок після закінчення війни та активних бойових дій, це матиме довгостроковий позитивний вплив на гендерний баланс у високооплачуваних галузях.

2. Цифровізація економіки, що прискорилася під час війни, відкрила нові ніші для жіночого підприємництва: онлайн-комерція, дистанційне навчання, телемедицина та цифрові послуги – сфери, де жінки традиційно демонстрували конкурентоспроможність.

Відбудова України створить величезний попит на послуги в сферах архітектури, будівництва, консалтингу, охорони здоров'я, освіти та психологічної підтримки – секторах, де жінки мають сильні позиції.

Попри значні успіхи, повна реалізація потенціалу жіночого підприємництва все ще потребує системного подолання бар'єрів, зокрема гендерного розриву в оплаті праці та підвищення представництва жінок у великому бізнесі. Активне залучення інтелектуального та академічного капіталу жінок у поєднанні з фінансовими інструментами підтримки має стати основою для успішної повоєнної відбудови України. Таким чином, розвиток жіночого лідерства та підприємництва є не лише питанням соціальної рівності, а й критично необхідною умовою для побудови конкурентоспроможної та гнучкої економічної моделі держави.

Список використаних джерел

1. Frost & Sullivan The Rise of Sheconomy: Women's Increasing Impact on Business, Culture, and Healthcare [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.frost.com/frost-perspectives/the-rise-of-sheconomy-womens-increasing-impact-on-business-culture-and-healthcare>.
2. Morgan Stanley Research Rise of the SHEconomy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.morganstanley.com/ideas/womens-impact-on-the-economy>.

3. Frost & Sullivan Businesses Winning Women's Hearts to Thrive: 9 Mega Trends Leading the Way in the Sheconomy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.frost.com/news/9-mega-trends-leading-the-way-in-the-sheconomy/>.
4. Morgan Stanley Insights The Power Behind the SHEconomy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.morganstanley.com/insights/articles/investing-in-the-sheconomy>.
5. YC.Market Аналітика реєстрацій ФОП в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://yc.market/uk/>.
6. Ernst & Young Women Fast Forward: The Time for Gender Parity Is Now [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ey.com/en_gl/women-fast-forward (дата звернення: 07.05.2026).
6. World Economic Forum Global Gender Gap Report 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2025/>.
7. ILOSTAT International Labour Organization Statistics Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ilostat ilo.org/>.
8. GRC.ua GRC Labor Market Barometer 2025 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://grc.ua/>.
9. UN Women Ukraine Жінки, мир та безпека в Україні: аналітичні матеріали [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraine.unwomen.org/uk>.
10. OECD Gender Equality and Women's Empowerment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/gender/>.
11. World Bank Gender Overview [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/gender>.

УДК 334.012.64:330.131.7

СТІЙКІСТЬ ТА АДАПТАЦІЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Сапожніков Лаврентій
lugmaster.zero@gmail.com

Іщенко Артем
yalerada4@gmail.com

*Черкаський державний фаховий бізнес-коледж
м. Черкаси
Науковий керівник: Цибань Анжела*

У сучасних умовах економічної нестабільності, спричиненої повномасштабною війною, інфляційними процесами та глобальними викликами, малий бізнес відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості економіки України. Він є важливим інструментом підтримки зайнятості населення, розвитку конкурентного середовища та адаптації економіки до кризових умов. В умовах воєнного стану саме мале підприємництво демонструє високу гнучкість і здатність до швидкого відновлення, що зумовлює актуальність дослідження його розвитку та визначення ефективних механізмів підтримки.

Малий бізнес становить основу підприємницького сектору України. За даними Державної служби статистики України, станом на 2025 рік його частка перевищує 90% від загальної кількості суб'єктів господарювання, забезпечуючи значну частину зайнятості населення та формуючи вагомий внесок у валовий внутрішній продукт [1]. Для більш ґрунтовної оцінки змін у підприємницькій активності доцільно проаналізувати динаміку відкриття та припинення діяльності фізичних осіб-підприємців, що наочно відображено на Рис. 1.